

ประกาศกรมทรัพย์สินทางปัญญา

เรื่อง การขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์

เผือกหอมบ้านหมอ

ทะเบียนเลขที่ สช 65100172

เพื่อให้การขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์เป็นไปตาม พระราชบัญญัติคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ พ.ศ. 2546 อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 32 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2534 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2545 กรมทรัพย์สินทางปัญญาจึงออกประกาศไว้ ดังต่อไปนี้

ให้ขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ เผือกหอมบ้านหมอ คำขอเลขที่ 63100248 ทะเบียนเลขที่ สช 65100172 ซึ่งมีรายการทางทะเบียนตามบัญชีแนบท้ายประกาศฉบับนี้

ทั้งนี้ ให้มีผลตั้งแต่วันยื่นคำขอขึ้นทะเบียน 9 กันยายน 2563

ประกาศ ณ วันที่ 25 มกราคม พ.ศ. 2565

(นายวุฒิไกร สีวิระพันธุ์)
อธิบดีกรมทรัพย์สินทางปัญญา

ทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์

เผือกหอมบ้านหมอ

Ban Mo Taro หรือ Phueak Hom Ban Mo

(1) เลขที่คำขอ	63100248	ทะเบียนเลขที่	สช 65100172
(2) วันที่ยื่นคำขอ	9 กันยายน 2563	วันที่ขึ้นทะเบียน	9 กันยายน 2563
(3) ผู้ขอขึ้นทะเบียน	จังหวัดสระบุรี
ที่อยู่ ศาลากลางจังหวัดสระบุรี ตำบลตะกุด อำเภอเมืองสระบุรี จังหวัดสระบุรี 18000		
(4) รายการสินค้า	เผือกหอม		

(5) คุณภาพ ชื่อเสียง คุณสมบัติหรือคุณลักษณะเฉพาะของสินค้า

คำนิยาม

เผือกหอมบ้านหมอ (Ban Mo Taro หรือ Phueak Hom Ban Mo) หมายถึง เผือกหอมชนิดหัวใหญ่ สายพันธุ์เผือกหอมเชียงใหม่หรือเผือกหอมพิจิตร เนื้อเผือกมีสีขาวอมม่วงอ่อน มีเส้นใยสีม่วงกระจายทั่วหัว เมื่อผ่านความร้อนเนื้อเผือกจะร่วนซุย และมีกลิ่นหอมกว่าเผือกหอมทั่วไป ปลูกและผลิตครอบคลุมพื้นที่ 3 อำเภอของจังหวัดสระบุรี ได้แก่ อำเภอบ้านหมอ อำเภอดอนพุด และอำเภอหนองโดน

ลักษณะของสินค้า

- พันธุ์เผือกหอม พันธุ์เผือกหอมเชียงใหม่หรือพันธุ์เผือกหอมพิจิตร
- ลักษณะทางกายภาพ

(2.1) ลักษณะทางกายภาพ

- รูปทรง เผือกหัวขนาดใหญ่ ทรงกระบอก เรียวยาว คล้ายหัวปลี เมื่อแก่จัดผิวเปลือกมีสีน้ำตาลแดงเข้ม
- เนื้อ เนื้อเผือกมีสีขาวอมม่วงอ่อน มีเส้นใยสีม่วง มีแป้งมาก เมื่อผ่านความร้อนเนื้อจะร่วนซุย
- กลิ่น เมื่อผ่านความร้อนจะมีกลิ่นหอมมากเป็นเอกลักษณ์
- รสชาติ มัน

กระบวนการผลิต

การปลูก

- (1) สามารถปลูกได้ตลอดปีในแหล่งที่มีปริมาณน้ำเพียงพอ หรือปลูกในช่วงฤดูฝน หรือส่วนใหญ่นิยมปลูกในช่วงเดือนกันยายนถึงเดือนมกราคมซึ่งเป็นช่วงที่มีอากาศเหมาะสม

(2) การเตรียมต้นพันธุ์ ควรคัดหน่อพันธุ์ที่มีคุณภาพ กรณีใช้หน่อพันธุ์เดิม ไม่ควรเกิน 3 ครั้งและไม่ควรอยู่ในพื้นที่เสี่ยงต่อการเกิดโรค เตรียมแปลงขนาดตามความเหมาะสม ควรโรยพื้นด้วยแกลบดำให้หนาพอประมาณ นำลูกเผือกมาวางเรียงไม่ให้ทับกัน โรยกลบด้วยแกลบดำแล้วปิดคลุมด้วยฟาง รดน้ำให้ชุ่ม จนลูกเผือกเริ่มผลิหน่อเป็นต้นอ่อน หรืออายุประมาณ 1 เดือน จึงย้ายลงแปลงปลูก

(3) การปลูก เตรียมดินโดยการไถตะ ดากดินทิ้งไว้ระยะหนึ่ง แล้วไถแปรเพื่อย่อยดิน ทำการปรับปรุงดินตามความเหมาะสมของพื้นที่

(3.1) การปลูกแบบยกร่อง ยกร่องแปลงปลูกให้สั้นร่องกว้างประมาณ 30 - 50 เซนติเมตร เว้นระยะห่างระหว่างแปลงปลูกให้กว้างประมาณ 80 - 100 เซนติเมตร จากนั้นหล่อน้ำทิ้งไว้ในร่องน้ำให้มีความชื้นและดินอ่อนนุ่ม ขุดหลุมปลูกบนหลังร่อง วางหน่อพันธุ์ลงปลูกให้ต้นตั้งตรง หรือถ้าดินอ่อนนุ่มสามารถกดหัวหน่อพันธุ์ลงไปบนแถวดินได้เลย จากนั้นเกลี่ยดินกลบ ควรปลูกให้มีระยะห่างระหว่างต้นไม่น้อยกว่า 25 เซนติเมตร

(3.2) การปลูกแบบไม่ได้ยกร่องหรือปลูกพื้นที่ราบ ให้ทำเทือก (ทำให้เป็นโคลนเป็นตม) แล้วปลูกด้วยวิธีปักดำ อาจใช้เชือกขึงเพื่อกั้นระยะในการปลูก จากนั้นวางหน่อพันธุ์เผือกลงปลูกให้ต้นตั้งตรง ควรปลูกให้มีระยะห่างระหว่างต้นไม่น้อยกว่า 25 เซนติเมตร

(4) การดูแลรักษา

(4.1) การให้น้ำ ดูแลให้ได้รับน้ำอย่างพอเพียงสม่ำเสมอ รักษาระดับน้ำให้สูงพอประมาณ แต่ต้องไม่ท่วมหัวเผือก

(4.2) การพูนดินหรือแทงโปะ เมื่อเผือกตั้งตัวได้แล้ว พรวนดินบนร่องปลูกโดยตักดินจากระหว่างแถวเผือกหรือสันร่องมากลบต้นเผือก เพื่อให้เผือกมีหัวป้อมใหญ่และมีน้ำหนักดี

(4.3) การตัดแต่งหน่อ ตัดแต่งหน่อข้างโดยใช้มีดคมๆ ปาดหน่อที่แตกออกทิ้ง ตกแต่งไม่ให้แตกเป็นกอใหญ่เพราะจะได้เผือกที่มีหัวเล็ก

(4.4) การใส่ปุ๋ย ปริมาณการใส่ปุ๋ยขึ้นอยู่กับปริมาณธาตุอาหารที่มีอยู่ในดิน ซึ่งการใส่ปุ๋ยครั้งสุดท้าย ควรใส่ปุ๋ยก่อนเก็บเกี่ยวไม่น้อยกว่า 60 วัน โดยทั่วไปควรใส่ปุ๋ยอย่างน้อย 3 ครั้ง คือ

- เมื่อเผือกอายุประมาณ 2 - 3 สัปดาห์ เพื่อเร่งการเติบโตของลำต้น โดยหยอดใส่บริเวณโคนต้น และควรทำพร้อมการพูนโคน

- เมื่อเผือกอายุประมาณ 1 - 2 เดือน เพื่อเร่งราก ลำต้น และหัว โดยโรยปุ๋ยข้างๆ ร่องเผือก

- เมื่อต้นเผือกหอมอายุ 3 - 4 เดือน เพื่อเร่งสร้างและบำรุงหัว อาจทำการบำรุงทางใบเพื่อช่วยให้ได้หัวเผือกขนาดใหญ่และเพิ่มผลผลิตให้มากขึ้น

(4.5) การกำจัดวัชพืชอย่างสม่ำเสมอจนถึงช่วงเวลาเก็บเกี่ยว โดยการกำจัดวัชพืชควรทำไม่น้อยกว่า 3 ครั้ง ไม่แนะนำให้ใช้สารเคมีฉีดพ่น

(4.6) การกำจัดโรคพืชและแมลงศัตรูเผือก เลือกใช้วิธีการกำจัดตามความเหมาะสมกับโรคพืชหรือแมลงศัตรูพืช หรือใช้หลายวิธีร่วมกันก็ได้

การเก็บเกี่ยว

(1) ระยะเวลาที่เหมาะสมในการเก็บเกี่ยว คือ ประมาณ 5 - 7 เดือน นับตั้งแต่วันปลูกหรือสังเกตจากใบจะค่อยๆ เหลียว มองเห็นกาบใบได้ชัดเจนขึ้น หรือสังเกตจากโคนต้นที่จะลอยเหนือดินขึ้นมาเล็กน้อย ถ้ามีน้ำขังให้ระบายน้ำในแปลงเผือกออกก่อนเก็บเกี่ยว 7 - 15 วัน

(2) วิธีการเก็บเกี่ยว นำอุปกรณ์ขุดเผือกแทงลงไปใต้หัวเผือกแล้วขุดขึ้นมา ลอกตึงเอากาบแห้งออกให้หมด ตัดลำต้นออกพอประมาณ ตัดแยกลูกหัวเผือกออก ควรขุดเผือกด้วยความระมัดระวัง ไม่ให้หัวเผือกมีบาดแผลบอบช้ำ

(3) การเก็บรักษา หลังจากเก็บเกี่ยวผลผลิตแล้ว ควรนำเผือกไปไว้ในที่ร่ม มีอากาศถ่ายเทได้สะดวกไม่อับลม ฝั้ให้ค่อนข้างแห้ง ไม่ให้เปียกชื้น ควรแยกเผือกมีบาดแผลไว้ต่างหากไม่ปะปนกัน

(4) การบรรจุและการขนส่ง ทำการคัดแยกขนาดของเผือกแล้วบรรจุในภาชนะที่เหมาะสม สามารถระบายอากาศได้ดี การขนส่ง ควรมีภาชนะใส่เผือกที่เหมาะสม วางเรียงสลับกัน ไม่ควรขึ้นไปเหยียบบนเผือก หรือนำเผือกมาสูบกongกันเป็นปริมาณมากเกินไป

การบรรจุหีบห่อ

รายละเอียดบนฉลากให้ประกอบด้วยคำว่า

(1) เผือกหอมบ้านหมอ หรือ Ban Mo Taro หรือ Phueak Hom Ban Mo

(2) ให้ระบุชื่อและที่อยู่ เบอร์ติดต่อ ของผู้ผลิต/ผู้ประกอบการค้า หรือ QR Code

(6) ความสัมพันธ์ระหว่างสินค้ากับแหล่งภูมิศาสตร์

ลักษณะภูมิประเทศ

จังหวัดสระบุรี บริเวณพื้นที่อำเภอบ้านหมอ อำเภอดอนพุด และอำเภอหนองโดน ตั้งอยู่ระหว่างละติจูดที่ 14 องศา 35 ลิปดาเหนือ ถึง 14 องศา 40 ลิปดาเหนือ และลองจิจูดที่ 100 องศา 37 ลิปดาตะวันออก ถึง 100 องศา 43 ลิปดาตะวันออก สภาพภูมิประเทศส่วนใหญ่เป็นกลุ่มชุดดินที่ 1 โดยเฉพาะพื้นที่ ตำบลหรรเทพ ตำบลโคกใหญ่ และตำบลลาดน้อย ซึ่งเป็น 3 ตำบลที่มีการปลูกเผือกหอมมากที่สุด พบว่า ส่วนใหญ่เป็นชุดดินโคกกระเทียมและชุดดินบ้านหมี่ ชุดดินทั้ง 2 ชุด เป็นดินเหนียวจัด ปฏิกริยาดินเป็นกรดจัดถึงเป็นกรดเล็กน้อย ในฤดูแล้งหน้าดินจะแตกกระแจะ น้ำท่วมขังในฤดูฝน ลักษณะดินแบบนี้สามารถขังน้ำได้ดี จึงเหมาะสมสำหรับการปลูกเผือก ประกอบกับความอุดมสมบูรณ์ของดินสูงมีอินทรีย์วัตถุปานกลาง และมีโพแทสเซียมอยู่ในระดับสูง ซึ่งโพแทสเซียมเป็นธาตุอาหารหลักของพืช มีความสำคัญในการสร้างและการเคลื่อนย้ายสารอาหารพวกแป้ง และน้ำตาลไปเลี้ยงส่วนที่กำลังเติบโตและส่งไปเก็บไว้ที่หัวหรือที่ลำต้น จึงเป็นธาตุอาหารที่จำเป็นมากสำหรับพืชหัว ทำให้เผือกหอมเจริญเติบโตได้ดี มีปริมาณแป้งสูงทำให้เผือกนุ่มอร่อย และมีกลิ่นหอมที่โดดเด่นกว่าเผือกหอมจากแหล่งอื่น จนได้รับการยอมรับและเป็นที่ต้องการของตลาด

ลักษณะภูมิอากาศ

สภาพภูมิอากาศของจังหวัดสระบุรี บริเวณพื้นที่อำเภอบ้านหมอ อำเภอดอนพุด และอำเภอหนองโดน มีลักษณะอากาศแบบฝนเมืองร้อนเฉพาะฤดู ลักษณะภูมิอากาศแบบนี้จะมีฝนน้อยแห้งแล้งในฤดูหนาว และมีฝนตกชุกในช่วงเดือนพฤษภาคมถึงเดือนตุลาคม ประกอบกับพื้นที่เป็นที่ราบลุ่ม มีลุ่มน้ำและมีลำคลองธรรมชาติหลายสายที่เป็นสาขาของแม่น้ำเจ้าพระยาไหลผ่าน และคลองชลประทานตัดผ่านหลายพื้นที่ รวมถึงมีปริมาณน้ำฝนในระดับที่เหมาะสม จึงทำให้ปริมาณน้ำมีเพียงพอตลอดระยะเวลาการปลูก สำหรับอุณหภูมิ เนื่องจากเป็นจังหวัดในภาคกลางและอยู่ลึกเข้ามาในแผ่นดิน ทำให้มีอุณหภูมิก่อนข้างสูง อากาศร้อนอบอ้าวในฤดูร้อน ฤดูหนาวอากาศไม่หนาวจัด อุณหภูมิเฉลี่ยตลอดปีอยู่ที่ 28 - 30 องศาเซลเซียส ด้วยลักษณะสภาพภูมิอากาศ ปริมาณแหล่งน้ำ และอุณหภูมิ มีความเหมาะสมจึงส่งผลดีต่อการเจริญเติบโตของเหือกหอม

ประวัติความเป็นมา

อำเภอบ้านหมอเป็นแหล่งปลูกเหือกหอมมานานกว่า 70 ปี เดิมชาวบ้านปลูกข้าวและแตงโมเป็นอาชีพหลัก แต่เมื่อแตงโมเกิดโรคระบาด ชาวบ้านจึงได้ทดลองหาพืชชนิดอื่นมาปลูก และมีชาวบ้านกลุ่มหนึ่งได้ทดลองนำเหือกหอมมาปลูก แล้วได้ผลผลิตดีและที่สำคัญมีกลิ่นหอมมากกว่าแหล่งที่นำพันธุ์มาปลูก ชาวบ้านจึงหันมาปลูกเหือกกันมากขึ้นและขยายพื้นที่ไปยังอำเภอหนองโดนและอำเภอดอนพุด ซึ่งมีภูมิศาสตร์แบบเดียวกัน ทำให้เหือกหอมของที่นี่เป็นที่รู้จักและเป็นที่ยอมรับ ด้วยความหอมที่เป็นเอกลักษณ์มากกว่าเหือกหอมจากที่อื่นๆ จึงทำให้ผู้คนเรียกเหือกหอมของที่นี่กันจนติดปากว่า “เหือกหอมบ้านหมอ” และชาวบ้านยังคงยึดอาชีพปลูกเหือกเสริมสลับกับการทำนามาจนถึงปัจจุบัน อำเภอบ้านหมอจึงเป็นแหล่งปลูกเหือกหอมคุณภาพดี ด้วยความมีชื่อเสียงของเหือกหอมบ้านหมอประกอบกับเป็นพืชเศรษฐกิจที่ขึ้นชื่อของพื้นที่ จึงมีการจัดงาน “เทศกาลผักหวานป่าทุ่งนาเหือกหอม” มาอย่างต่อเนื่อง เป็นที่กล่าวขานโด่งดังไปทั่วทั้งในประเทศและต่างประเทศ จนนำมาตั้งเป็นคำขวัญของอำเภอกว่า “เหือกหัวใหญ่ ไร่ผักหวาน มันแกวรสดี มีโรงงานยานอุตสาหกรรม ถิ่นนกก้นทะเลเทียม” ด้วยความที่ “เหือกหอมบ้านหมอ” เป็นเหือกหอมที่มีคุณภาพดีจนได้ชื่อว่าดีที่สุดในประเทศ ทำให้บริษัทแปรรูปอาหารระดับประเทศเลือกใช้เหือกหอมบ้านหมอเป็นวัตถุดิบเพียงแห่งเดียวในการผลิต และด้วยคุณภาพและคุณลักษณะพิเศษดังกล่าวทำให้เหือกหอมบ้านหมอเป็นที่ต้องการของตลาดเป็นอย่างมาก

(7) ขอบเขตที่ตั้งแหล่งภูมิศาสตร์

ขอบเขตพื้นที่การปลูกและผลิต เหือกหอมบ้านหมอ ครอบคลุมพื้นที่ 3 อำเภอของจังหวัดสระบุรี ได้แก่ อำเภอบ้านหมอ อำเภอดอนพุด และอำเภอหนองโดน รายละเอียดตามแผนที่

(8) การพิสูจน์แหล่งกำเนิด

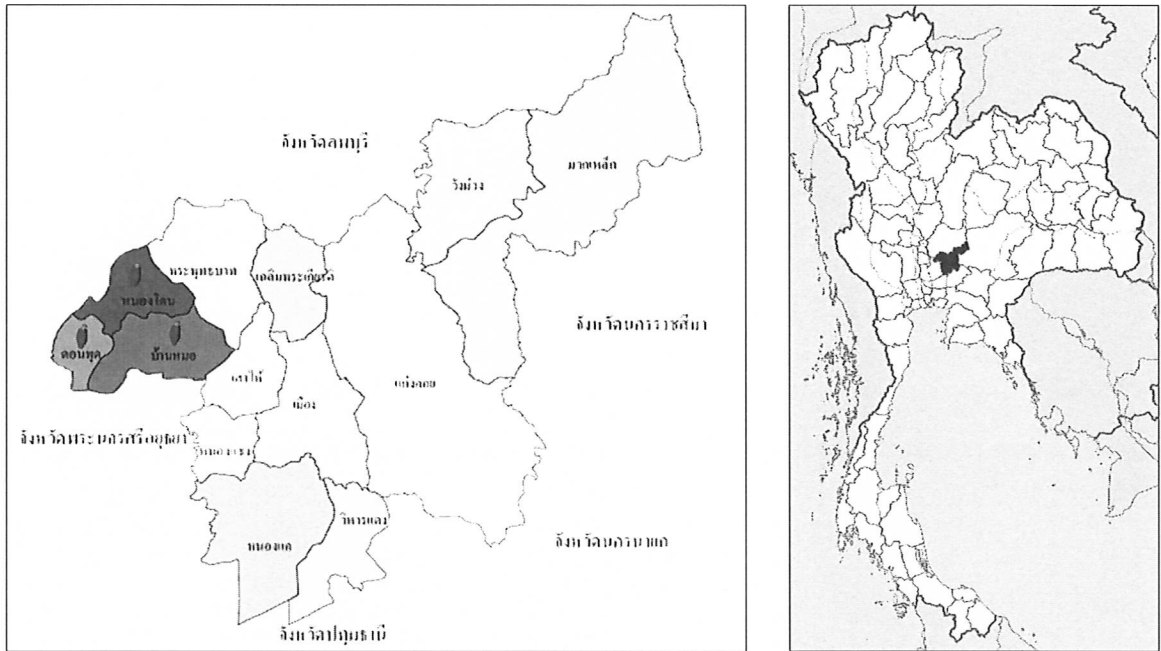
- (1) เหือกหอมบ้านหมอ ต้องปลูกและผลิตในเขตพื้นที่ที่กำหนด และตามกระบวนการผลิตข้างต้น
- (2) กระบวนการผลิตจะต้องผ่านการควบคุมตรวจสอบ คือ มีการขึ้นทะเบียนสมาชิกผู้ผลิต และผู้ประกอบการค้า เหือกหอมบ้านหมอ รวมทั้งต้องมีเอกสารกำกับเพื่อการตรวจสอบย้อนกลับได้

(9) เงื่อนไขที่นายทะเบียนกำหนดตามมาตรา 15

(1) จัดให้มีการขึ้นทะเบียนสมาชิกผู้ผลิต และผู้ประกอบการค้า ที่ประสงค์จะขอใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์
เพื่อหอมบ้านหอม

(2) ผู้ขอขึ้นทะเบียนสมาชิกผู้ผลิต และผู้ประกอบการค้า จะต้องปฏิบัติตามคู่มือการปฏิบัติงานสำหรับสมาชิก
ผู้ขอใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ เพื่อหอมบ้านหอม และดำเนินการตามแผนการควบคุมตรวจสอบทั้งกระบวนการผลิต
ในระดับผู้ผลิตและระดับจังหวัด

แผนที่แสดงแหล่งภูมิศาสตร์ เหือกหอมบ้านหมอ

ขอบเขตพื้นที่การปลูกและผลิต เหือกหอมบ้านหมอ ครอบคลุมพื้นที่ 3 อำเภอของจังหวัดสระบุรี ได้แก่
อำเภอบ้านหมอ อำเภอดอนพุด และอำเภอหนองโดน